

“Oliy ta’limda tasviriy san’at asarlarini tahlil qilish va badiiy idrok qilish metodikasi”

Kodirov Obid Esonboy o‘g‘li

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi” kafedrası o‘qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada oliy ta’lim muassasalarida tasviriy san’at asarlarini tahlil qilish va badiiy idrok qilishning ilmiy-metodik asoslari ko‘rib chiqiladi. Tadqiqotda san’at asarlarini idrok etish jarayonida talabalar ijodiy fikrlash, estetik did va vizual tafakkurini rivojlantirish metodlari tahlil qilinadi. Shuningdek, maqolada pedagogik yondashuvlar, interfaol metodlar va darslarda qo‘llaniladigan texnologik vositalar bo‘yicha tavsiyalar beriladi.

Kalit

tasviriy san’at, badiiy idrok, tahlil, oliy ta’lim, pedagogik metodika, estetik tarbiya, ijodiy tafakkur

so‘zlar:

Oliy ta’limda tasviriy san’atni o‘qitishning muhim vazifalaridan biri – talabalarni san’at asarlarini nafaqat vizual jihatdan, balki mazmunan va badiiy xususiyatlarini idrok qilishga o‘rgatishdir. Tasviriy san’at asarlarini tahlil qilish va badiiy idrok etish jarayoni talabalarni estetik did, ijodiy tafakkur va tanqidiy fikrlash bilan boyitadi.

Talabalar san’at asarini kuzatishda, uning rang, shakl, kompozitsiya va ifoda vositalarini tushunishda badiiy tafakkurini rivojlantiradi. Shu bilan birga, pedagoglar interfaol metodlar, guruh ishlari va multimediya vositalari orqali talabalarni jarayonga jalb qiladi. Bu yondashuvlar talabalarning san’at asarini chuqur tahlil qilish, o‘z xulosalarini shakllantirish va ijodiy fikrlashini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Maqolada oliy ta’lim muassasalarida tasviriy san’at asarlarini tahlil qilish va badiiy idrok etishning samarali metodikasi, talabalarning vizual va estetik tafakkurini rivojlantirish usullari hamda pedagogik tavsiyalar ko‘rib chiqiladi.

Oliy ta’limda tasviriy san’at asarlarini tahlil qilish va badiiy idrok etish jarayoni talabalar uchun nafaqat estetik, balki intellektual va ijodiy rivojlanish vositasi hisoblanadi. Badiiy idrok orqali talabalar san’at asarining mazmunini, shakl va kompozitsiya elementlarini, rang uyg‘unligini, stilistik xususiyatlarini chuqur

tushunadi. Shu bilan birga, tahlil qilish jarayoni ularning tanqidiy fikrlash va vizual tafakkur qobiliyatini mustahkamlaydi.

Tasviriy san'at asarlarini badiiy idrok etish va tahlil qilish metodikasi bir necha bosqichlardan iborat. Birinchi bosqichda talabalar asarni vizual jihatdan kuzatadi, uning tashqi ko'rinishi, rang va shakl uyg'unligi, chizilgan detallar va umumiy kompozitsiyasini tahlil qiladi. Bu jarayonda talabalar diqqatni jamlash va estetik sezgi orqali badiiy tafakkurini rivojlantiradi.

Ikkinchi bosqich – mazmuniy tahlil. Talabalar asarning mavzusini, g'oyaviy mazmunini va ifoda vositalari orqali yetkazilayotgan hissiyotlarni aniqlaydi. Shu bosqichda pedagoglar talabalarni muhokama va savol-javob metodlari orqali ishtirok etishga jalb qiladi. Talabalar o'z fikrlarini bayon etadi, boshqa talabalar bilan mulohaza almashadi va san'at asarini turlicha idrok etish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Uchinchi bosqich – badiiy xususiyatlarni ajratib ko'rsatish. Talabalar asardagi rang uyg'unligi, chiziq va shakl orqali yaratilgan ritm, balans, kontrast va kompozitsion tuzilmani o'rganadi. Ushbu bosqichda talabalar vizual tafakkuri va estetik didi yanada rivojlanadi, ular badiiy xulosalar chiqarishga o'rganadi.

To'rtinchi bosqich – hissiy qabul qilish. Talabalar san'at asaridan estetik zavq olish, hissiy reaksiya bildirish orqali asarni ichki qabul qiladi. Shu bosqichda pedagoglar talabalarni turli interfaol usullar bilan jalb qiladi: ijodiy mashqlar, guruh ishlari, vizual tahlil va diskussiya. Bu talabalarni san'atga qiziqtiradi, ularning ijodiy tafakkurini va badiiy idrokini mustahkamlaydi.

Beshinchi bosqich – reflektiv tahlil. Talabalar o'z fikrlarini yozma yoki og'zaki tarzda ifodalaydi, asar bilan bog'liq hissiyot va xulosalarni shakllantiradi. Refleksiya jarayoni orqali talabalar estetik did, tanqidiy fikrlash va ijodiy tafakkur qobiliyatlarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, reflektiv mashqlar talabalarni o'z fikrini mustaqil shakllantirishga va san'at asarini turlicha idrok etishga o'rgatadi.

Oliy ta'limda tasviriy san'at darslarida multimediya va interaktiv vositalardan foydalanish badiiy idrok va tahlil jarayonini yanada samarali qiladi. Talabalar turli davr va uslubdagi san'at asarlarini slaydlar, video materiallar yoki virtual galereyalar orqali o'rganadi. Shu orqali ularning vizual tafakkuri rivojlanadi, rang va kompozitsiya uyg'unligini idrok qilish qobiliyati oshadi.

Metodik jihatdan, oliy ta'limda badiiy idrok va tahlil jarayonini samarali tashkil etish uchun pedagoglar quyidagi yondashuvlardan foydalanadi: interfaol metodlar,

guruh va individual ishlari, tahlil va diskussiya, reflektiv mashqlar, multimediya vositalari. Ushbu yondashuvlar talabalarni san'at asarini chuqur idrok etishga, ijodiy tafakkur va estetik didini rivojlantirishga yordam beradi.

Shuningdek, badiiy idrok va tahlil jarayoni talabalarda mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv va tanqidiy tafakkur qobiliyatlarini shakllantiradi. Talabalar san'at asarini tahlil qilganda o'z xulosalarini chiqaradi, asar bilan bog'liq hissiyot va fikrlarini ifodalaydi, boshqa talabalar fikrini baholaydi. Shu orqali oliy ta'lim muassasalarida tasviriy san'atni o'qitishning ilmiy-metodik asoslari talabalarning san'atga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularni mustaqil, ijodiy va tanqidiy fikrlaydigan shaxs sifatida shakllantiradi.

Natijada, oliy ta'limda tasviriy san'at asarlarini tahlil qilish va badiiy idrok etish metodikasi talabalarning estetik didini, ijodiy tafakkurini va vizual tafakkur qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Pedagogik yondashuvlar, interfaol metodlar va multimediya vositalari yordamida talabalar san'at asarini nafaqat vizual, balki mazmunan, hissiy va badiiy jihatdan chuqur tushunishni o'rganadi.

Oliy ta'limda tasviriy san'at asarlarini tahlil qilish va badiiy idrok etish jarayoni talabalar uchun estetik, intellektual va ijodiy rivojlanishning muhim vositasi hisoblanadi. Ushbu jarayon orqali talabalar san'at asarini nafaqat vizual jihatdan, balki mazmunan, badiiy va hissiy xususiyatlarini idrok etadi. Pedagogik yondashuvlar, interfaol metodlar, guruh va individual ishlari, reflektiv mashqlar hamda multimediya vositalari talabalarning ijodiy tafakkur, tanqidiy fikrlash va estetik didini rivojlantirishga yordam beradi. Shu tarzda, badiiy idrok va tahlil jarayoni oliy ta'lim muassasalarida talabalarni mustaqil, ijodiy va san'atni chuqur tushunadigan shaxs sifatida shakllantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Shavdirov S. A. Podgotovka budushchikh uchiteley k issledovatel'skoy deyatel'nosti // Pedagogicheskoe obrazovanie i nauka. – 2017. – №. 2. – S. 109-110.
2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons // Eastern European Scientific Journal. – 2017. – №. 1. – S. 131-134.
3. Shovdirov S. A. Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari // Inter education & global study. – 2024. – №. 1. – S. 8-14.

4. Ibraimov X., Shovdirov S. Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students // Science and Innovation. – 2023. – T. 2. – №. B10. – S. 192-198.

5. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts // International Journal on Integrated Education. – 2023. – T. 4. – №. 3. – S. 60-66.

GLOBAL SCHOLARS
SCIENTIFIC PUBLISHING

